

Maatila toimintaterapian ympäristönä

Aloittavan Green Care -yrittäjän näkökulma

Hannele Liimatta

Opinnäytetyö

Toukokuu 2016

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Toimintaterapeutti (AMK), toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Liimatta, Hannele	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2016
	Sivumäärä 40	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Maatila toimintaterapian ympäristönä Aloittavan Green Care -yrittäjän näkökulma		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapian tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Juntunen, Kristiina		
Toimeksiantaja(t) Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke, Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää mitä aloittavan Green Care -yrittäjän tulee ottaa huomioon suunnitellessaan toimintaterapiapalvelujen tarjoamista maatilaympäristössä.</p> <p>Tutkimusote oli laadullinen. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna. Haastateltavana oli toimintaterapeutti, joka on siirtänyt oman terapiayrityksen toimitilat maatilan yhteyteen. Tutkimusaineisto analysoitiin teoriaohjaavan analyysin keinoin. Opinnäytetyön teoria pohjautuu kanadalaiseen toiminnallisuuden ja sitoutuneisuuden malliin (CMOP-E).</p> <p>Tutkimuksen mukaan maatilaympäristössä toteutettavaa toimintaterapiaa suunniteltaessa huomioitavia asioita oli paljon. Toimintaterapiapalvelujen tarjoamista valvotaan Aluehallintoviraston ja Kelan toimesta. Maaseutuvirasto ja Evira asettavat säädökset maatilantoiminnalle. Muita huomioitavia asioita olivat rakennusluvut, esteettömyys, turvallisuus, maatilavuodenkierto ja eläintautien torjunta.</p> <p>Maatilaympäristössä toteuttavasta toimintaterapiasta voivat hyötyä kaikki terapia-asiakkaat, jotka ovat kiinnostuneita eläimistä ja luonnosta. Toimintaterapiassa voidaan esimerkiksi hoitaa eläimiä ja puutarhaa, askarrella luonnonmateriaaleista sekä retkeillä lähiluonnossa ja kalastaa.</p> <p>Toimitilojen maatilaympäristöön siirtämistä edellyttävä selvitystyö, rahoituksen ja lupien hakeminen sekä rakentaminen vievät paljon yrittäjän aikaa ja voimavaroja. Yhtäaikainen kuntoutus- ja maatilayrityksen johtaminen on raskasta ja aikaa vievää.</p>		
Avainsanat (asiasanat) toimintaympäristö, toimintaterapia, maatila, green care		
Muut tiedot		

Author(s) Liimatta, Hannele	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2016 Language of publication: Finnish
	Number of pages 40	Permission for web publication: x
Title of publication A Farm as an Occupational Therapy Environment The view of a beginning Green Care entrepreneur		
Degree programme Occupational Therapy		
Supervisor(s) Juntunen, Kristiina		
Assigned by Green Care education scheme-project, JAMK University of Applied Sciences		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to examine what a beginning Green Care entrepreneur needs to pay attention to when planning to offer occupational therapy in a farm environment.</p> <p>The research approach was qualitative. The study was carried out as a theme interview. The interviewee was an occupational therapist who had moved the facilities of her therapy firm to a farm environment. The data was analysed by using a theory-driven method. The theoretical base for this study was the Canadian Model of Occupational Performance and Engagement (CMOP-E).</p> <p>According to the study, a farm environment requires attention to a multitude of different issues when planning to offer occupational therapy services in it. Occupational therapy services are supervised by the Regional State Administrative Agencies and the Social Insurance Institution of Finland. The Agency for Rural Affairs and the Finnish Food Safety Authority set the standards for the operations of a farm. Other issues to be taken into consideration are building permits, accessibility, safety, the farm's seasonal work routines and animal disease control.</p> <p>All kinds of therapy clients who are interested in animals and nature can benefit from occupational therapy based on a farm environment. The farm environment offers many possibilities, such as taking care of farm animals, gardening, hiking and fishing.</p> <p>It takes plenty of time and resources from entrepreneurs to move their therapy facilities to a farm environment because of the great variety of the required reports, seeking funding and permits and the actual building of the facilities. It is hard work to run a rehabilitation firm and a farm at the same time.</p>		
Keywords/tags (subjects) environment, occupational therapy, farm, green care		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto.....	3
2	Toimintaympäristö.....	4
	2.1 Toimintaympäristö CMOP-E:n mukaan.....	5
	2.2 Maatila toimintaympäristönä.....	5
3	Green Care.....	7
	3.1 Hoivamaatilat	8
	3.2 Toimintaterapia maatilalla	9
4	Aikaisemmat tutkimukset	10
5	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	13
	5.1 Tutkimuskysymykset	14
6	Tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat	14
	6.1 Laadullinen opinnäytetyö.....	14
	6.2 Tutkimuksen toteutus	15
	6.2.1 Haastateltavan esittely ja teemahaastattelun toteutus.....	15
	6.2.2 Aineiston analyysi	16
7	Tutkimuksen tulokset.....	18
	7.1 Fyysinen ympäristö.....	18
	7.1.1 Esteettömyys	18
	7.1.2 Turvallisuus	19
	7.1.3 Maatilan vuodenkierto	22
	7.1.4 Eläinten hyvinvointi ja eläintautien torjunta.....	23
	7.2 Institutionaalinen ympäristö	23
	7.2.1 Toimintaterapian palveluntuottajaa koskevat lait, luvat ja standardit	23
	7.2.2 Green Care -yrittäjän mahdollisuudet investointitukeen	25
	7.3 Sosiaalinen ympäristö	25
	7.3.1 Maatilympäristössä toteutettava toimintaterapia ja sen hyödyt asiakkaalle	25

	2
7.3.2 Green Care -yrittäjän oma hyvinvointi ja jaksaminen	27
8 Yhteenveto	28
9 Pohdinta	31
9.1 Eettisyys ja luotettavuus	33
9.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset	34
Lähteet.....	35
Liitteet	37
Liite 1. Teemahaastattelun runko.....	41

Taulukot

Taulukko 1. Haastatteluaineisto jaettuna teoriaohjaavan analyysin mukaisiin ylä- ja alaluokkiin otsikkotasolla.....	17
---	----

1 Johdanto

Kiinnostus Green Care -toimintatavan mukaiseen yritystoimintaan on kasvussa Suomessa (Yli-Viikari & Haapasaari 2013, 99). Luonto-, eläin- ja maaseutuavusteisten menetelmien käyttö kiinnostaa isoa joukkoa sosiaali-, terveys- ja kasvatusalojen ammattilaisia, sellaisiksi opiskelevia sekä maatalous-, puutarha-, metsä-, matkailu- ja luontoalan yrittäjiä. Green Care -toimintatapa kannustaa ammattirajat ylittävään verkostoitumiseen, mikä mahdollistaa uudenlaisten palveluinnovaatioiden syntymisen (Soini & Vehmasto 2014, 10).

Maatilaympäristöä kuntoutuksessa hyödyntäviä toimintaterapeutteja on Suomessa vain muutamia. Yleisemmin maatala, jolla toimintaterapiaa tarjotaan, on toimintaterapeutin omistuksessa. Tilan omistamisen sijaan toimintaterapeutti voi vuokrata maatilaympäristöä ja sen eläimiä kuntoutuskäyttöön maaseutuyrittäjältä. Vaihtoehtoisesti toimintaterapiaa voidaan toteuttaa maaseutuyrittäjältä vuokratuissa tiloissa siten, että terapiakäytössä olevat eläimet ovat toimintaterapeutin omia. Toimintaterapiaa voi toteuttaa maatilaympäristössä myös tekemällä kotikäyntejä maalla asuvan kuntoutujan luona.

Toimintaterapian tarjoaminen on jonkin verran edellä kuvattua yleisempää hevostalleilla, jotka nekin usein sijaitsevat maatilaympäristössä. Ratsastusterapeutiksi täydennyskouluttautuneen toiminta- tai fysioterapeutin toteuttama ratsastusterapia on yksi Kelan hyväksymistä avoterapian erityismuodoista (Kelan avoterapiastandardi 2015). Hevostalleilla toteutettava toimintaterapia on rajattu tämän opinnäytetyön aiheen ulkopuolelle.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä aloittavan Green Care -yrittäjän tulee ottaa huomioon suunnitellessaan toimintaterapiapalvelujen tarjoamista maatilaympäristössä. Vaikka opiskelijana keskityin aiheeseen toimintaterapian näkökulmasta, on tieto sovellettavissa myös muiden Green Care -yritystoimintaa suunnittelevien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten käyttöön. Opinnäytetyöhön koottavasta tiedosta hyötyy lisäksi maaseutuyrittäjä, joka pohtii oman maatilansa soveltuvuutta ja vuokraamista toimintaterapiakäyttöön.

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke, jonka tavoitteena on kehittää koko Suomeen yhdenmukainen korkea-asteen Green Care -koulutus. Jyväskylän ammattikorkeakoulu on hankkeessa yhtenä osatoteuttajana Lapin ammattikorkeakoulun, Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin, Kajaanin ammattikorkeakoulun, Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Centria-ammattikorkeakoulun kanssa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun vastuualueeseen kuuluvat toimintaympäristöihin ja ohjaajan taitoihin liittyvät opintojaksot, joista opinnäytetyön aihe kuuluu ensiksi mainittuun kokonaisuuteen. Hanketta osarahoittaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Euroopan Sosiaalirahastosta (ESR).

Oma henkilökohtainen kiinnostukseni opinnäytetyön aihetta kohtaan oli vahva, sillä olen aikaisemmalta koulutukseltani agrologi AMK, jonka lisäksi olen suorittanut eläinavusteisen valmentajan täydennyskoulutuksen. Tulevaisuuden haaveeni on yhdistää agrologin ja toimintaterapeutin osaaminen jonkinlaiseksi Green Care -yritystoiminnaksi. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni pystyin yhdistämään aiempaa osaamistani toimintaterapeutin koulutukseen.

2 Toimintaympäristö

Toimintaa esiintyy jatkuvasti ja kaikkialla, erilaisissa ympäristöissä, kuten kotona, koulussa, töissä, yhteisöissä, sisällä, ulkona, veden alla ja avaruudessa. Ympäristö ei ole ainoa toimintaan vaikuttava konteksti, mutta se vaikuttaa toiminnan valintaan, terveyteen ja hyvinvointiin ja jäsentää mahdollisuuksia osallistua sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen tai ulkopuolisuuteen. Kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutuneisuuden mallin mukaan ympäristö sisältää tekijät, jotka suuresti vaikuttavat toiminnalliseen sitoutumiseen. Ympäristön nähdään vaikuttavan toimintaan yhtä lailla kuin toiminta vaikuttaa ympäristöön. (Townsend & Polatajko 2007, 48.)

2.1 Toimintaympäristö CMOP-E:n mukaan

Toimintaterapeuttien käyttämistä malleista opinnäytetyön teoriaa ohjaa kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutuneisuuden malli (The Canadian Model of Occupational Performance and Engagement CMOP-E). Malli luokittelee ympäristön kahteen keskeiseen tekijään: fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön, joista sosiaaliseen ympäristöön sisältyy lisäksi kulttuurinen ja institutionaalinen ympäristö. (Townsend & Polatajko 2007, 48.)

CMOP-E-mallin mukaan fyysinen ympäristö voidaan jakaa luonnolliseen ja rakennettuun ympäristöön. Luonnollisia ympäristöjä ovat esimerkiksi metsät, järvet ja tunturit. Rakennettuja ympäristöjä ovat esimerkiksi rakennukset, asunnot, tiet ja puistot. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat lisäksi teknologia, fyysisen ympäristön muutokset ja fyysinen esteettömyys. Sosiaaliseen ympäristöön kuuluvat kaikki ihmisen sosiaaliset verkostot, kuten perheen ja puolison antama tuki, ammatilliset verkostot ja yhdistykset, työpaikka, yhteiskunnalliset resurssit ja voimavarat, muutokset yhteiskunnassa vallitsevissa käsityksissä ja sosiaaliset tapahtumat. (Mts. 237.)

Kulttuuriseen ympäristöön vaikuttavia tekijöitä ovat etnisyys, rotu, ikä, sukupuoli, tietyn kansanryhmän taustaan perustuvat tavat ja rituaalit, kulttuuriset odotukset, ammatin ja työpaikan kulttuuri sekä kulttuurisen kontekstin muutokset. Institutionaalinen ympäristö muodostuu oikeus-, talous- ja poliittisesta järjestelmästä, sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmästä ja sen rahoituksesta, yhteiskunnan rakenteesta (esim. koulujärjestelmä, tuetun asumisen järjestelmät), työpaikan ja koulun toimintaa ohjaavista säädöksistä ja käytännöistä. (Mts. 237.)

Selkeyden vuoksi tässä opinnäytetyössä fyysinen, institutionaalinen ja sosiaalinen ympäristö käsitellään omina kokonaisuuksinaan. Kulttuurinen ympäristö on rajattu opinnäytetyön aiheen ulkopuolelle.

2.2 Maatila toimintaympäristönä

Suomen maaseutualueet ovat monimuotoisia, eikä maaseudulle ole yhtä yksiselitteistä määritelmää. Maisemalliset ja elinkeinolliset piirteet voivat vaihdella suuresti

pienelläkin maantieteellisellä alueella, mistä johtuen yhden kunnan alueella voi olla erityyppisiä maaseutualueita. (Mahdollisuuksien maaseutu 2014, 16.) Maatilalla tarkoitetaan niin sanottua aktiivitilaa, jolla on käytössä olevaa maatalousmaata vähintään yksi hehtaari tai jolla on kotieläimiä vähintään yhden kotieläinyksikön verran (Maatilojen rakenne 2012).

Maatilan fyysisellä toimintaympäristöllä tarkoitetaan CMOP-E-mallin jaottelun mukaisesti maatilan rakennettua ja luonnollista ympäristöä, eli maatilan rakennuksia, pihapiiriä ja lähiympäristöä. Maatila ympäristö muodostuu tyyppillisesti maatilan pihapiiristä, eri-ikäisistä rakennuksista sekä mahdollisesti puutarhasta ja kotieläinten tarhoista ja laitumista. Maatila ympäristöön kuuluvia rakennuksia ovat tilan nuoren, ja usein myös vanhemman, isäntäpariskunnan koti/kodit, eläinsuojat, konehallit, viljasiirot, rehuvarastot, konehallit, lantalat ja aitat. Lisäksi pihapiiriin voi kuulua esimerkiksi sauna, leikkimökki, autotalli tai muita isäntäväen tarpeisiin rakennettuja rakennuksia.

Maatilan institutionaaliseen ympäristöön kuuluvat maatilan toimintaa ohjaavat lait ja asetukset, joiden noudattamista valvotaan tuotantosuunnasta riippuen esimerkiksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Eviran ja Maaseutuviraston toimesta. Maatilan institutionaaliseen ympäristöön voidaan nähdä kuuluvaksi myös peltojen vuokrasopimukset sekä verotukseen ja vakuutuksiin liittyvät tekijät.

Infrastruktuuriin, eli tiestön kuntoon, liikkumiseen, puhtaan veden ja sähkön saatavuuteen sekä jätevesien käsittelyyn ja tietoliikenneyhteyksiin, vaikuttavat fyysinen ja institutionaalinen ympäristö. Maaseudulla infrastruktuurin osa-alueet ovat riippuvaisempia toisistaan kuin kaupungissa. Esimerkiksi tiestön kunnolla on suuri merkitys maaseudulla asumiselle ja siellä saataville palveluille (Mahdollisuuksien maaseutu 2014, 23.)

Maatilan sosiaaliseen toimintaympäristöön kuuluvat tilan isäntäväki perheineen, naapurit sekä kaikki tilalla vierailevat ihmiset, joita voivat olla esimerkiksi työntekijät, koneiden korjaajat, eläinlääkäri, seminologi, jalostusasiantuntija, EU-tarkastaja, maatalouslomittaja, rakennusmiehet, teuras- tai meijeriauton kuljettaja tai esimerkiksi satunnainen tien kysyjä. Myös eläimet kuuluvat sosiaaliseen ympäristöön.

3 Green Care

Green Care -käsitteellä tarkoitetaan luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvää toimintaa, jonka tavoitteena on edistää ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua (Yli-Viikari & Haapasaari 2013, 99). Green Care -käsite esiteltiin Suomessa vuonna 2006 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa (MTT). Green Care on Suomessa käsitteenä melko uusi, mutta toiminnalla on juuret pitkällä maan historiassa esimerkiksi luonto- ja maaseutu ympäristön hyvinvointivaikutusten käytössä entisaikojen parantoloissa, mielisairaaloissa ja vankiloissa. (Soini & Vehmasto 2014, 9.) Suomalainen Green Care -toimintatapa kattaa sisällöltään, tavoitteiltaan ja toimintamuodoiltaan hyvin monenlaisia palveluja (Mts. 10). Tunnetuimpia ovat ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, eläinavusteinen työskentely, seikkailukasvatus, ekopsykologia ja viherympäristön kuntouttava käyttö (Yli-Viikari & Haapasaari 2013, 99).

Green Care -toiminta voidaan jaotella vihreään hoivaan (luontohoiva) ja vihreään voimaan (luontovoima). Vihreällä hoivalla tarkoitetaan julkisen sektorin järjestämisvastuulla olevia hoivan ja kuntoutuksen palveluita, joiden toteuttaminen edellyttää sosiaali- ja terveysalan koulutusta tai kiinteää yhteistyötä koulutettujen toimijoiden kanssa. Näiden palveluiden tuottamista ohjaavat monenlaiset säädökset. Vihreän hoivan asiakkaat ovat jollakin tavoin haavoittuvassa asemassa, esimerkiksi hoivan ja kuntoutuksen tarpeessa tai syrjäytymisuhan alaisena. (Vehmasto 2014, 16.)

Vihreän voiman palveluihin kuuluvat tavoitteelliset luontolähtöiset hyvinvointipalvelut, sekä luontolähtöiset harrastus-, kasvatus- ja opetuspalvelut. Näitä palveluita voivat tuottaa monenlaiset eri tahot, eikä niitä kasvatuspalveluja lukuun ottamatta ole määritelty tarkasti lainsäädännöllä. Vihreän voiman palveluita ostaa ja käyttää usein yksityinen taho omien mieltymystensä mukaisesti, eikä asiakas ole erityisen haavoittuvaisessa asemassa. (Mts. 16.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään toimintaterapian tuottamiseen maatilaympäristössä, mikä kuuluu vihreä hoiva -käsitteen alle.

3.1 Hoivamaatilat

Maatilojen käyttö kuntouttavina ympäristöinä on oleellinen osa eurooppalaista Green Care -toimintaa. Vuonna 2007 Suomessa oli neljäsataa moniammatillista hoiva- ja hoitopalveluita tarjoavaa maatilaa, Norjassa niitä oli vuonna 2010 noin 950 (Korhonen, Liski-Markkanen & Roos 2011, 14) ja Hollannissa vuonna 2011 noin 900 (de Bruin, Oosting, Tobi, Enders-Legers, Zijpp & Schols 2011). Euroopassa Green Care -maatilojen suurin käyttäjäryhmä ovat oppimis- ja käyttäytymishäiriöistä kärsivät lapset ja nuoret. Suomessa maatiloja käytetään kuntoutumisympäristöinä esimerkiksi lastensuojelun asumisyksiköissä, vankiloiden yhteydessä olevilla maatiloilla, kehitysvammaisten asumisyhteisöissä ja eläinavusteisessa toimintaterapiassa. (Salovuori 2014, 68–69.)

Työtehoseuran tekemän selvityksen mukaan 45 prosenttia kyselyyn vastanneista 1036 maaseutuyrittäjästä oli kiinnostunut tarjoamaan Green Care -palveluja tulevaisuudessa. Yli puolet näistä tiloista oli kiinnostunut terapia- ja kuntoutustoiminnasta (ratsastusterapia, eläinavusteinen terapia, puutarhaterapia), 31 prosenttia lapsille tai ikäihmisille suunnatusta perhehoidosta, 48 prosenttia vammaisille tai ikäihmisille tarkoitettua päivätoiminnasta ja 32 prosenttia kuntouttavasta työtoiminnasta. (Korhonen, Liski-Markkanen, Nikander & Roos 2012, 16–19.)

Eläinavusteinen terapia maatilan eläinten kanssa on vähän tutkittu aihe, mutta useissa Euroopan maissa monet maatilat tekevät jo yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Maatilan eläimiä hyödyntävässä eläinavusteisessa terapiassa yhdistyvät kontakti eläimen kanssa ja eläintenhoitotyö. Toimintamuodolla koetaan olevan paljon positiivisia vaikutuksia, kuten mahdollisuus fyysiseen kontaktiin eläimen kanssa ja toisenlaiseen elämäntapaan tutustuminen. Maatilaeläinavusteisen terapian nähdään kehittävänsä myös elämäntaitoja, sillä se tarjoaa mahdollisuuden toistaa päivittäisiä rutiineja ruokkimalla ja hoitamalla toista elävää olentoa. (Berget, Ekeberg & Braastad 2008b, 576.)

Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2014–2020 mukaan maaseutu luo otolliset puitteet kasvussa olevalle hoivayrittäjyyden toimialalle. Asiakkaan valinnanvapauden lisääntyminen, esimerkiksi palvelusetelin käytön laajenemisen myötä, voi lisätä maaseudulla sijaitsevien palvelujen kysyntää. Luontoavusteisilla menetelmillä on paljon

annettavaa hoidon, kuntoutuksen ja kasvun tukena mm. lapsi- ja nuorisotyössä, iäkkäiden tuki- ja virkistyspalveluissa sekä työkykyä ylläpitävässä ja työllistymistä tukevassa toiminnassa. (Mahdollisuuksien maaseutu 2014, 46.) Luonto-, eläin- ja maatala-avusteiset menetelmät todetaan yhdeksi hyväksi nuoria osallistavaksi toiminnaksi myös nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja sitä edistävien palveluiden vaikuttavuutta koskevassa tutkimuksessa. (Notkola, Pitkänen, Tuusa, Ala-Kauha-luoma, Harkko, Korkeamäki, Lehikoinen, Lehtoranta & Puumalainen 2013, 187).

3.2 Toimintaterapia maatilalla

Suomessa on noin 3000 toimintaterapeuttia, joista noin 10 prosenttia toimii yksityisinä palveluntarjoajina (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2016). Tilastoja siitä, kuinka moni palveluntarjoajista toteuttaa toimintaterapiaa maatilaympäristössä ei löytynyt. Opinnäytetyön aiheeseen liittyvää tiedonhakua tehtäessä löytyi muutaman toimintaterapiaa maatilaympäristössä tarjoava toimintaterapeutin kotisivut. Yksi tällä tavoin löytyneistä palveluntarjoajista työskentelee alpakoiden ja laamojen kanssa, kaksi lampaiden kanssa ja muutama hevosten kanssa.

Collin-Kajaalan mukaan alpakoiden ja laamojen kanssa maatilaympäristössä toteutettavasta toimintaterapiasta voivat hyötyä kaikenikäiset asiakkaat sekä yksilö- että ryhmäterapiana. Eläinavusteista toimintaterapiaa voidaan hyödyntää sekä fyysisen että psyykkisen toimintakyvyn alueella, mutta erityisen hyvin terapiaeläimet soveltuvat sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja, kuten käden taitoja, yläraajan liikkuvuutta ja tasapainoa, voidaan harjoitella eläimen hoidon, harjauksen ja kävelyttämisen avulla. Ylivilkkaat, ujut tai kontaktihäiriöiset ihmiset voivat harjoitella alpakka- tai laamalauman kanssa sosiaalista kanssakäymistä, kontaktin ottoa, keskittymistä ja malttia, sillä eläin poistuu tilanteesta kohdatessaan epämiellyttävää kohtelua, mutta antaa nopeasti anteeksi ja palaa tilanteeseen. Massenuksesta tai uupumuksesta kärsivän minäkäsitys ja itseluottamus voivat vahvistua eläimen läsnäolon, rauhallisuuden ja hyväksynnän avulla. (Collin-Kajaala 2013, 118–119.)

Saukon ja Warsellin (2011, 25–27) mukaan toimintaterapeutti voi hyödyntää työssään maatilaympäristön luonnollisia elementtejä. Esimerkiksi tasapainoharjoituksia voidaan tehdä metsässä tai rakennustyömaalla, lampaista saatavaa villaa voidaan käyttää huovutukseen ja aitojen yli kiipeämistä voidaan käyttää fyysisenä harjoitteena. Eläinten käyttäytymistä tarkkailemalla voidaan harjoitella sosiaalisia taitoja ja sanatonta viestintää.

Vattisen (2014, 13) mukaan toimintaterapiassa asiakkaiden kanssa tehtävä toiminta voi olla esimerkiksi eläinten hoitamista, harjaamista, ratsastamista, agilityradan suorittamista tai eläinten kanssa vuorovaikutuksessa olemista. Lisäksi terapia-asiakkaat voivat osallistua pienimuotoisesti tilan töihin, esimerkiksi tallin siivoamiseen tai aitojen korjaukseen. Myös maatilojen pihapiiristä löytyvää puutarhaa, kuten marjapensaita ja hedelmäpuita, voidaan hyödyntää toimintaterapiassa (Mts. 16).

Edellä kuvattujen toimintojen lisäksi maatilaympäristössä toteutettavassa toimintaterapiassa voidaan esimerkiksi tarkkailla ja valokuvata lähiympäristön luontoa, kerätä luonnonmateriaaleja askartelua varten, avata ja sulkea porttien salpoja, lajitella viljan jyviä ja kasvattaa taimia. Eläinhoitotöiden tekemisen yhteydessä voidaan keskustelu johdatella omasta itsestä huolehtimiseen, kuten hygieniaan, säännölliseen syömiseen, lepoon ja liikuntaan.

4 Aikaisemmat tutkimukset

Suomessa Green Care -toimintamuotojen tutkimisesta ovat vastanneet enimmäkseen Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT), Työtehoseuran (TTS) ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) hankkeet. Monissa näistä julkaisuista mainitaan eläinavusteinen toimintaterapia yhtenä esimerkkinä Green Care -toimintamuodoista, mutta maatilaympäristön fyysisiin tai institutionaalisiin edellytyksiin kuntoutusympäristönä tutkimuksissa ei ole perehdytty.

Opinnäytetyön tiedonhaku varten etsittiin Cinahl-tietokannasta aiheeseen liittyviä tutkimuksia seuraavilla hakusanoilla: care farm AND occupational therapy, green care

AND occupational therapy, farm animal AND occupational therapy, farm AND occupational therapy, agriculture AND occupational therapy sekä farm animal AND therapy. Näillä hakusanoilla tutkimustietoa löytyi niukasti (2-15 tulosta/haku), eivätkä kaikki tulokset liittyneet opinnäytetyön aiheeseen mitenkään. Aihetta koskevat tutkimukset on esitelty tässä lyhyesti.

Berget, Ekeberg ja Braastad (2008a) laativat tutkimuksen, johon osallistui 90 pitkäaikaisista psykiatrisesti sairasta potilasta. Kuusikymmentä potilasta osallistui tavallisen psykiatrisen hoidon lisäksi eläintenhoitotöihin maatilalla 12 viikon ajan, kolme tuntia kerrallaan. Kolmenkymmenen kontrolliryhmään kuuluvan potilaan hoito jatkui tavallisena psykiatrisena hoitona. Tutkittavia arvioitiin intervention alussa, lopussa ja kuuden kuukauden kuluttua intervention päättymisestä. Arvioitavana olivat muun muassa henkilön luottamus omiin kykyihin ja tyytyväisyys elämänlaatuun. Tutkimustulosten mukaan osallistujien luottamus omiin kykyihin oli kasvanut merkittävästi kuuden kuukauden kuluttua intervention päättymisestä niiden osalta, jotka osallistuivat eläintenhoitotöihin maatilalla. Kahdentoista viikon intervention aikana merkittäviä muutoksia tutkimukseen osallistuneiden arvioinneissa ei esiintynyt. Tuloksista voidaan päätellä, että maatilalla eläintenhoitotöihin osallistumisesta saattaa olla hyötyä muuta psykiatrista hoitoa täydentävänä muotona. On hyvä muistaa, että kaikki tutkimukseen osallistuneet potilaat olivat olleet vähintään kolme vuotta psykiatrisen hoidon piirissä, joten nopeaa ja voimakasta edistymistä ei ollut odotettavissa.

Edellä mainitun tutkimuksen aineistosta Berget, Skarsaune, Ekeberg ja Braastad (2007, 101–113) analysoivat 35 pitkäaikaisen psykiatrisen potilaan työkykyä ja käytöstä tutkimusmateriaalina olevista videoista. Tutkimuksessa selvitettiin henkilöiden työkykyä ja toimintaa eläinten kanssa 12 viikkoa kestävässä interventiossa, jossa potilaat työskentelivät ja olivat vuorovaikutuksessa maatilaeläinten kanssa. Jokaista osallistujaa videoitiin kahdesti: ensimmäisen kerran kahden ensimmäisen interventioviikon aikana ja toisen kerran kahden viimeisen interventioviikon aikana. Videoilta havainnoitiin osallistujan käytöstä, etäisyyttä eläimiin sekä eläinten kanssa työskentelyyn liittyvää intensiteettiä ja tarkkuutta. Intervention aikana osallistujien työskentelyssä havaittiin intensiteetin ja tarkkuuden kohoamista erityisesti skitsofreniaa, persoonallisuushäiriöitä ja ahdistushäiriöitä sairastavien kohdalla.

Berget, Ekeberg ja Braastad (2008b, 576–581) tutkivat kyselytutkimuksella terveydenhuoltohenkilöstön ja maanviljelijöiden tietoja, kokemuksia ja käsityksiä maatilaneläinten kanssa toteutettavasta eläinavusteisesta terapiasta. Tutkimukseen osallistui 60 psykiatrian parissa työskentelevää terapeuttia ja 15 maanviljelijää. Sekä maanviljelijät että terapeutit uskoivat, että maatilaneläinten kanssa toteutettava eläinavusteinen terapia voi vaikuttaa positiivisesti terapian edistymiseen. Maanviljelijät suhtautuivat tähän vielä positiivisemmin. Useimmat terapeuteista ajattelivat tämän terapiamuodon kehittävän potilaiden vuorovaikutustaitoja. Kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta terapeutista uskoi tämän terapiamuodon edistävän mielenterveyttä enemmän kuin muunlaisen toimintaterapian.

Pedersen, Nordaunet, Martinsen, Berget ja Braastad (2011, 493–500) selvittivät maatilaeläinavusteisen intervention vaikutuksia kliinistä masennusta sairastavien vointiin. Tutkimukseen osallistui 14 aikuista, jotka kävivät tekemässä 12 viikon ajan kaksi kertaa viikossa eläinhoitotöitä norjalaisilla lypsykarjatiljoilla. Osallistujat saivat itse valita työtehtävät, joita tekivät. Jokaista osallistujaa videokuvattiin kahdesti intervention aikana. Videolta analysoitiin myöhemmin työtehtävien valitseminen ja niihin osallistuminen sekä ihmisen ja eläimen välinen kontakti. Masennuksen ja ahdistuksen taso laski ja luottamus omaan kykyihin nousi intervention aikana. Tutkimuksen tulokset osoittavat maatilaneläinten hoitamisen vaikuttavan positiivisesti mielenterveyteen, mutta vain silloin, kun kuntoutujalla on riittävät taidot.

Pedersen, Ihlaebaek ja Kirkevold (2012, 1526–1534) selvittivät tutkimuksessaan kahdeksan kliinistä masennusta sairastavan henkilön omia kokemuksia osallistumisesta maatilaeläinavusteiseen interventioon. Lisäksi selvitettiin mitä osallistujat pitävät tärkeinä tekijöinä mielenterveyden ylläpitämisessä. Tutkittavat osallistuivat kahdentoista viikon intervention ajan maitotilan töihin kaksi kertaa viikossa. Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla osallistujia intervention päätyttyä. Osallistujat kokivat intervention positiivisesti, ja nostivat tärkeiksi tekijöiksi mahdollisuuden osallistua työhön, joustavuuden, työtehtävien mukauttamisen ja kokemuksen siitä, että he ovat hyödyksi ja heitä arvostetaan. Tutkimuksen tulosten mukaan maatilaeläinavusteinen interventio sopii täydentämään mielenterveyskuntoutusta. Maatilan

eläimet tulee ottaa huomioon osana Green Care -interventioita, sillä ne tarjoavat läheisyyttä, lämpöä ja rauhallisuutta, joita on vaikea korvata millään muulla menetelmällä.

Saukko ja Warsell (2011) tarkastelevat opinnäytetyössään maatilaympäristön soveltuvuutta toimintaterapiainterventioihin fyysisen toimintaympäristön näkökulmasta. Työn tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia toimintaterapiainterventioita toteutetaan opinnäytetyössä tarkastellussa maatilaympäristössä ja mitä hyötyjä ja rajoitteita kyseisellä ympäristöllä on. Tulosten perusteella maatalo tarjoaa toimintaterapialle monipuolisen ympäristön, joka avoimena terapiaympäristönä mukailee todellista elämää. Maatilaympäristöön kuuluvat aistiärsykkeet voivat rajata joitakin asiakkaita pois, mutta toisaalta maatalo tarjoaa myös paljon mahdollisuuksia toimintaterapiainterventiolle.

Vattisen (2014) opinnäytetyössään tekemistä haastatteluista kävi ilmi, että Green Care -innovaatioon suhtaudutaan positiivisesti. Maatiloilla on monipuolisia mahdollisuuksia toimintaan, kuten eläimet, metsä ja puutarha. Opinnäytetyön mukaan maatalon liiketoiminnan laajentaminen vihreän hoivan palveluihin ei välttämättä vaadi suuria rahallisia investointeja. Maatalousyrittäjän ei tarvitse olla sosiaali- tai terveysalan ammattilainen tarjotakseen hyvinvoinnin palveluja, vaan verkostoituminen on tärkeää. Suomessa toiminta on vasta aluillaan, mutta kysynnän kasvaessa maatiloilla on mahdollisuuksia palvelujen tarjoamiseen.

5 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena oli koota tietoa siitä, mitä aloittavan Green Care -yrittäjän tulee ottaa huomioon suunnitellessaan toimintaterapian toteuttamista maatilaympäristössä. Opinnäytetyön laajuudessa tutkimuksessa ei voitu ottaa huomioon kaikkia asiakasryhmiä, eri tuotantosuuntia, eri aikakausina rakennettuja maatalon rakennuksia tai maatalon sijainnista johtuvia tekijöitä. Nämä asiat jokaisen yritystoimintaa suunnittelevan on selvitettävä yrityskohtaisesti.

5.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön keskeinen tutkimuskysymys on:

Mitkä seikat tulee huomioida, kun suunnittelee toimintateriapalvelujen tarjoamista maatilaympäristössä?

- Fyysinen ympäristö: Mitkä ovat fyysisen toimintaympäristön edellytykset?
- Institutionaalinen ympäristö: Minkälainen lain- ja lupasäädäntö ohjaa maatilalla toteutettavaa toimintaterapiaa?
- Sosiaalinen ympäristö: Miten maatilaympäristöä voi hyödyntää toimintaterapiassa?

6 Tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat

6.1 Laadullinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön aiheeseen sopiva tutkimusote oli kvalitatiivinen, eli laadullinen, sillä tarkoituksena oli ymmärtää, minkälainen maatilaympäristön tulee olla, että siellä voi toteuttaa toimintaterapiaa. Opinnäytetyön aihe on melko vähän tutkittu, eikä sitä suoraan selittäviä malleja tai teorioita ole saatavilla, joten aihetta ei voi tutkia määrällisesti (Kananen 2015, 66).

Yksi yleisimmin käytetyistä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä on teemahaastattelu. Teemoilla tarkoitetaan eräänlaisia keskustelunaiheita, jotka ovat laaja-alaisia ja joihin ei voi vastata lyhyesti. Teemahaastattelu toteutetaan kasvokkain tutkijan ja tutkittavan välillä, mikä mahdollistaa uusien asioiden ja kysymysten esiin nousemisen haastattelun edetessä. (Mts. 148.) Haastattelua käytetään aineistonkeruumenetelmänä erityisesti silloin, kun tutkittavaa ilmiötä ei tunneta riittävän tarkasti, mistä johtuen yksityiskohtaisia kysymyksiä ei voida esittää. Haastattelu on hyvin joustava tapa kerätä tietoa, sillä haastatteliija voi selventää ja tarkentaa kysymyksiä haastattelun kuluessa. Toisaalta haastattelun haittapuolia ovat menetelmän

hitaus, kustannukset ja mahdollinen haastattelijan vaikutus vastaajaan. (Mts. 143.) Yleisin virhe teemahaastattelua tehdessä on valmiiden teemojen ja kysymysten lukkoon lyöminen ennen haastattelutilannetta. Jos tämä on mahdollista, tuntee tutkija ilmiön jo niin hyvin, ettei teemahaastattelu ole oikea tutkimusmenetelmä. (Mts. 148.)

6.2 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tekemisestä sovittiin toimeksiantajana toimivan Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeen edustajan kanssa lokakuussa 2015.

Opinnäytetyön tekeminen käynnistyi varsinaisesti tammikuussa 2016 tutkimussuunnitelman kirjoittamisella. Opinnäytetyöhön kuuluva tutkimus, aineiston analysointi ja opinnäytetyön kirjoittaminen toteutettiin kevään 2016 aikana. Opinnäytetyön aiheeseen sopiva aineistonkeruumenetelmä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, koska aiheesta ei ole saatavilla aiempaa kirjoitettua tietoa. Toteuttamalla aineistonkeruu haastattelemalla saatiin dokumentoitua opinnäytetyön aiheesta niin sanottua hillaista, kokemukseen perustuvaa tietoa.

6.2.1 Haastateltavan esittely ja teemahaastattelun toteutus

Haastateltavaksi valittavien henkilöiden tulee liittyä tutkittavaan ilmiöön, eli haastateltavaksi valitaan ne henkilöt, joita ilmiö koskettaa (Kananen 2015, 145). Kuten aiemmin on todettu, maatilaympäristöä kuntoutuksessa hyödyntäviä toimintaterapeutteja on Suomessa vain muutama. Tämän opinnäytetyön näkökulma on aloittavan Green Care -yrittäjän näkemys siitä, mitä pitää huomioida aloittaessaan toimintaterapiapalvelujen tarjoamista maatilaympäristössä. Tästä johtuen haastateltavaksi valikoitui toimintaterapeutti, joka on siirtänyt oman toimintaterapiayrityksen toimitilat maatilan yhteyteen vuoden 2015 alussa.

Haastateltava on valmistunut toimintaterapeutiksi vuonna 2000. Ennen toimitilojen siirtämistä maatilalle yrityksen terapiatilat sijaitsivat vuonna 2005–2014 kerrostalossa kaupungin keskustassa. Ajatus terapiatilojen siirtämisestä oman maatilan

yhteyteen kypsyi haastateltavan toimintaterapeutin mielessä vuosien 2013–14 aikana, jolloin hän osallistui Green Care -painotteiseen yrittäjyyskoulutukseen. Ennen koulutuksen alkua haastateltava oli jo toteuttanut tilalla muutaman terapiakerran nuorten kanssa eläimiä hoitaen ja lähijärvellä kalastaen, mutta lopullinen päätös toimitilojen siirtämisestä syntyi koulutuksen aikana.

Terapiayrityksen toimitilat sijaitsevat maatilan pihapiirissä olevassa, terapiakäyttöön kunnostetussa hirsitalossa Etelä-Pohjanmaalla. Maatilalla tuotetaan pienimuotoisesti suomenlampaan lihaa. Terapiayritys työllistää yrittäjän lisäksi kaksi muuta toimintaterapeuttia ja osa-aikaisen fysioterapeutin. Terapiayrityksen asiakkaat tulevat pääasiassa Kansaneläkelaitoksen (Kela) vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen kautta. Muita maksajatahoja ovat vakuutusyhtiöt ja alueen terveystyhtymät.

Teemahaastattelu toteutettiin keväällä 2016 haastateltavana olleen toimintaterapeutin toimitiloissa. Teemahaastattelun runko on tämän opinnäytetyön liitteessä 1. Haastattelu nauhoitettiin, ja aineisto litteroitiin haastattelua seuraavana päivänä. Litterointi, eli aineiston yhteismitallistaminen, toteutettiin sanasta sanaan tekstiä samalla editoiden, eli käytännössä haastattelu muutettiin tekstimuotoon siten, että puhekieliset täytesanat, kuten ”tota” ja ”niinku” jätettiin kirjoittamatta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tekstimuotoon muutettuna haastatteluaineistoa oli 11 liuskaa rivivälillä 1 ja fontilla 12 kirjoitettuna. Sekä nauhoitettu että tekstimuotoinen tutkimusaineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

6.2.2 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissa tekstiaineistoa tarkastellaan tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten näkökulmasta. Aineistolle esitetään tutkimuskysymykset, joiden pohjalta aineistosta etsitään ne osat, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön. Näin löydettävät tekstikokonaisuudet tiivistetään ja jokaiselle osalle annetaan sisältöä kuvaava ilmaisu eli koodi. Koodausvaiheen jälkeen teksti luokitellaan, eli katsotaan mitkä koodit muodostavat oman ryhmänsä ja jokaiselle ryhmälle annetaan oma nimi.

Tutkimuskysymykset pidetään koko aineiston analysoinnin ajan tiiviisti mielessä. (Kananen 2014, 100.)

Tämän opinnäytetyön haastatteluaineisto on analysoitu teoriaohjaavan analyysin keinoin, jossa teoria toimii apuna aineiston analyysissa. Tällöin aineistosta on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta aikaisemman tiedon merkitys ei ole testata teoriaa, vaan luoda uusia ajatusuria. Teoriaohjaavassa analyysissa edetään aluksi aineistolähtöisesti, mutta analyysin loppuvaiheessa tuodaan analyysia ohjaavaksi ajatukseksi valittu taustateoria. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että litteroinnin jälkeen tekstiaineistoista karsittiin pois kaikki se, mikä ei vastannut tutkimuskysymykseen. Tämän jälkeen aineisto lajitteltiin kolmeen yläluokkaan kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutuneisuuden mallin (CMOP-E) mukaisesti. Yläluokat olivat fyysinen, institutionaalinen ja sosiaalinen ympäristö. Lajittelemisen ei ollut ihan yksiselitteistä, sillä fyysinen, institutionaalinen ja sosiaalinen ympäristö vaikuttavat toisiinsa, eikä niitä voi täysin edes käsitteinä irrottaa toisistaan. Seuraavaksi tiivistetty tekstiaineisto jaettiin aineistosta esiin nouseviin alaluokkiin, jotka on esitetty taulukossa 1. Näin tehty jako noudattaa luontevasti myös teemahaastattelun runkoa (liite 1.).

Taulukko 1. Haastatteluaineisto jaettuna teoriaohjaavan analyysin mukaisiin ylä- ja alaluokkiin otsikkotasolla.

Yläluokat	Alaluokat
Fyysinen ympäristö	Esteettömyys
	Turvallisuus
	Maatilan vuodenkierto
	Eläinten hyvinvointi ja eläintautien torjunta
Institutionaalinen ympäristö	Lait, luvat ja standardit
	Investointituet
Sosiaalinen ympäristö	Maatila-ympäristössä toteuttava toimintaterapia ja sen hyödyt
	Green Care -yrittäjän oma jaksaminen ja hyvinvointi

7 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen tulokset esitetään taulukon 1. mukaisessa järjestyksessä. Fyysisen ympäristön esteettömyyttä ja turvallisuutta koskevat kappaleet on lisäksi jaettu alaotsikoihin sisätilat, eläinsuojat ja piha ja lähiympäristö.

7.1 Fyysinen ympäristö

Terapiayrityksen toimitiloihin kuuluvat vanhaan hirsirakennukseen kunnostetut terapiatilat ja lampola. Toimintaterapiassa voidaan hyödyntää lisäksi maatilan pihapiiriä, jossa sijaitsevat ulkoleikkialue, kasvihuoneet ja pienkanala, sekä maatilan lähiympäristöä vesistöineen ja luontopolkuineen. Toimitilojen siirtäminen maatilan yhteyteen on lisännyt jonkin verran terapia-asiakkaiden käyntejä yrityksen toimitiloissa, vaikka 80 prosenttia toimintaterapeuttien työstä toteutuu edelleen asiakkaan omassa ympäristössä, kuten kotona, koulussa tai päiväkodissa.

7.1.1 Esteettömyys

Terapiayrityksen toimitilojen suunnittelussa ja rakentamisessa on huomioitu esteettömyys. Suunnittelussa hyödynnettiin rakennuspiirtäjien ammattitaitoa, koska heillä on tarkka tieto fyysisen ympäristön rakentamissäädöksistä. Rakennuslupien lisäksi terapiatilojen esteettömyyttä suunniteltaessa otettiin huomioon Kelan ja Aluehallintoviraston asettamat määräykset. Ennen rakentamista kaikki piirustukset käytiin läpi rakennuspiirtäjän ja yrityksen työntekijän kanssa, joka on käynyt Housing Enabler -ympäristön arviointimenetelmäkoulutuksen. Lisäksi rakennuspiirustukset hyväksyttiin rakennuslautakunnassa. Ennen terapiatilojen käyttöönottoa rakennustarkastaja ja Aluehallintoviraston ylläkäri kävivät tarkastamassa toimitilat.

Sisätilat

Sisätilojen esteettömyyden kannalta huomioitavia asioita olivat mm. oviaukkojen leveys, pyörätuoliramppien kaltevuus ja riittävän suuri kääntymissäde, tukikaiteet, wc-tilat ja miten ulkoportaita ja -alueita tulee hoitaa. Terapiatilan ulko-ovelle rakennettiin rakennussäädösten mukaisesti pitkä luiska, jota pääsee kulkemaan sekä

manuaali- että sähköpyörätuolilla. Myös hätäulostietä pääsee poistumaan pyörätuolilla. Rakennuksen edessä olevasta terassista rakennettiin riittävän iso, jotta siinä mahtuu kääntymään sekä manuaali- että sähköpyörätuolilla.

Eläinsuojat

Lampola on vuonna 2009 rakennettu kylmäpihattohalli, jonka laajennusosa valmistui vuonna 2014. Lampola on yhtenäinen 100 neliömetrin suuruinen halli, jossa on pieni karjakeittiö vesipisteineen. Lampola on suunniteltu siten, että sinne pääsee sisälle pyörätuolilla: hallissa ei ole kynnyksiä ja liukuovista pääsee helposti sisälle. Ruokintapöytien ja aitojen paikkaa voidaan muuttaa eläinmäärän mukaan. Aitaukset rakennetaan siten, että kulkukäytävät jäävät riittävän tilaviksi esteettömään liikkumiseen. Vaikka fyysinen tila on muutettavissa joka vuosi erilaiseksi, pidetään eläintenhoitoalue samanlaisena, jotta lampaiden hoitaminen sekä pyörätuolista että kävellen on helppoa ja turvallista. Kaikki terapia-asiakkaiden kanssa tehtävät hoitotoimenpiteet voidaan tehdä lammasaitausten ulkopuolelta, eikä asiakkaiden kanssa tarvitse kulkea lampaiden joukossa. Sellaiset hoitotoimenpiteet, jotka vaativat lampaiden kanssa aitauksessa toimimista, ovat isäntäväen työtehtäviä.

Pihapiiri ja lähiympäristö

Haastateltavan mukaan ei ole löytynyt määritelmiä sille, minkälainen olisi esteetön pihatie. Esimerkiksi terapiayrityksen lampolaan vievä hiekkatie on sellainen, ettei siinä pääse liikkumaan pyörätuolilla kaikkina vuodenaikoina. Keväällä tie on liian pehmeä pyörätuolilla liikkumista ajatellen, vaikka muulloin siinä on tiivis ja tasainen pohja.

7.1.2 Turvallisuus

Koska haastateltavan terapiayrityksellä on työntekijöitä, on kyseessä lain yksityisestä terveydenhuollosta 928/1990 2 §:n mukaan terveydenhuollonyksikkö, jonka toimintaa valvotaan tarkemmin kuin itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivaa toimintaterapeutteja valvottaisiin. Omavalvontasuunnitelman tekeminen ei ole haastateltavan terapiayrityksessä pakollista, mutta se on laadittu selkiyttämään omaa työtä.

Meillä on kirjattuna omavalvontasuunnitelmaan, että miten meillä toimitaan. Se on toiminnan jäsentämisen edellytys, että me ollaan kirjattu se auki. Ihan sen takia, että me tiedetään miten me itse toimitaan missäkin tilanteessa. Ne on käyty työntekijöiden kanssa läpi miten sisäympäristössä toimitaan ja miten ulkoympäristössä ja paljonko on henkilökuntaa ja millä välineillä.

Toimintaterapiayrityksen omavalvontasuunnitelmaan on kirjattu miten asiakkaiden kanssa toimitaan eri ympäristöissä (terapiatilat, lampola, ulkoleikkialue, kota, ranta), minkälaiset välineet tarvitaan ja paljonko työntekijöitä tulee olla paikalla. Turvallisuusasiat on käyty läpi työntekijöiden kanssa ja niitä päivitetään tarvittaessa. Omavalvontasuunnitelma on samalla työntekijöiden toimintaohjeistus ja osa laatukäsikirjaa.

Sisätilat

Paloturvallisuus on huomioitava kaikissa kuntoutuskäytössä olevissa rakennuksissa sekä rakennussäädösten että Kelan avoterapiastandardin mukaan. palveluntuottajan tulee huolehtia pelastussuunnitelman laatimisesta. Pelastustiet tulee olla selvillä ja kunnolla merkitty. Hätäulostietä on päästävä poistumaan myös pyörätuolilla. Tiettyä pinta-alaa kohti tulee olla palohälyttimet ja sammutuspeitto.

Toimintaterapiayrityksen terapiatilat sijaitsevat vanhassa hirsirakennuksessa. Turvallisuus huomioidaan myös terapiatiloissa olevien tulisijojen käytössä. Tulisijojen lähellä ei saa säilyttää mitään, myös etäisyys huonekaluihin on määritelty. Terapia-asiakkaiden aikana tulisijat eivät ole käytössä, jotta asiakkaat eivät voi vahingossa polttaa niissä itseään.

Eihän sillekään ole olemassa standardeja missä ympäristössä toimintaterapeutti tekee töitä asiakkaan kotona, koulussa tai päiväkodissa. Joskus koulussa voi tarjolla olla vaikka 2 x 2 metrin kirjavarasto terapiaa varten, onhan maatilaympäristö ihan eri juttu. Tämä ympäristö, jossa turvallisuus on tarkasti mietitty ja kirjattu omavalvontasuunnitelmaan, voi olla paljon turvallisempi. Toimintaterapeutin on pystyttävä toimimaan missä vain.

Eläinsuojat

Haastateltavan mukaan turvallisuutta mietittiin lampolan suunnitteluvaiheessa paljon. Lampola on suunniteltu ja rakennettu siten, että asiakkaiden kanssa ei tarvitse

liikkua eläinten aitauksissa, vaan terapiassa toteutettavat eläintenhoitotyöt voidaan toteuttaa aitausten ulkopuolelta. Kaikki työtehtävät, joita terapia-asiakkaiden kanssa tehdään, on suunniteltu ja mietitty tarkoin. Työtehtäviä porrastetaan asiakkaan toimintakyvyn mukaan.

Kesäaikaan lampaat ovat tilan lähialueella sähköaidoilla aidatuilla laitumilla. Turvallisuussyistä asiakkaiden kanssa ei liikuta ollenkaan laitumella, sillä turvallisuutta on hankalampi valvoa silloin, kun eläimet liikkuvat kahdenkymmenen lampaan laumana. Kesällä asiakkaiden kanssa hoidetaan lampaita vähemmän, silloin hoitaminen on lähinnä eläinten elämän seuraamista ja esimerkiksi juomavesien tarkistamista.

Kanoja tilalla on noin kymmenen, molemmilla kukoilla on oma pieni muutaman kanan lauma. Terapia-asiakkaat osallistuvat kanojen hoitoon vain kesäaikaan, jolloin kanoja voi käydä ihastelemassa ja ruokkimassa katetuissa aitauksissa. Kanojen ruokinta-automaatit ja muut hoitovälineet on sijoitettu siten, että hoitotoimenpiteet on helppo ja kätevä toteuttaa. Talvikanalaan on suunnitteilla ulkohoitoaitaukset, joissa voidaan toimia myös asiakkaiden kanssa.

Lampaiden ja kanojen lisäksi maatilalla on kaksi koira ja kaksi kissaa ja kaksi kania. Koirista toinen on vain maatilalla työkäytössä, mutta toinen soveltuu hyvin terapia-asiakkaiden kanssa touhuamiseen ja rapsuttelemiseen. Kaneja voi hoitaa kevät- ja kesäaikaan ulkoaitauksessa.

Turvallisuuden huomioiminen eläinten kanssa toimessa on aina tärkeää. Eläin voi olla arvaamaton, joten terapeutin on tunnettava eläimet ja osattava ennakoida tilanteita. Toimintaterapiayrityksen työntekijät voivat olla mukana ohjaamassa eläinavusteisia ryhmiä, mutta isäntäväki kantaa aina päävastuun eläinavusteisesta yksilö- ja ryhmäterapiasta.

Pihapiiri ja lähiympäristö

Toimintaterapiayrityksen oma valvontasuunnitelmaan on kirjattu miten missäkin ympäristössä asiakkaiden kanssa liikutaan. Toimintaympäristö valitaan sen mukaan, että siellä on turvallista toimia. Haastateltavan mukaan ei ole olemassa tarkkaa toimintaohjeistusta sille, montako ohjaajaa pitää olla huolehtimassa ulkoympäristöissä

tapahtuvasta ryhmätoiminnasta, joten terapiayrityksen järjestämissä ryhmissä noudatetaan Kelan avoterapiastandardia, jonka mukaan ryhmäkoko on lasten ja nuorten ryhmässä 2–4 lasta silloin, kun ohjaamassa on yksi terapeutti ja 4–6 lasta kahden terapeutin ohjaamassa ryhmässä. Tarvittaessa ryhmää ohjaamassa voi olla kolme aikuista, sillä haastateltavan kokemuksen mukaan ulkona liikkussa etenkin vilkkaiden lasten kanssa kaksi aikuista neljää lasta kohti voi olla liian vähän. Ennen ryhmäläisten tuloa käydään terapeuttien kesken läpi ryhmään tulevien lasten taidot ja toimintarajoitteet, tapa toimia ja käyttäytyä ja nimetään selkeästi tietyistä lapsista ja työtehtävistä vastaavat henkilöt. Omavalvontasuunnitelmassa huomioidaan myös mukaan tarvittavat välineet. Esimerkiksi veden läheisyydessä liikuttaessa terapia-asiakkailta on aina kelluntaliivit päällä aina, eivätkä ryhmäläiset saa riisua niitä edes rannalla ollessa. Myös ensiapuvälineistö kulkee mukana lähiympäristössä liikuttaessa aina.

Toimintaterapiayrityksen pihapiirissä sijaitsevaa ulkoleikkialuetta koskevat omat turvallisuussäädökset. Ulkoleikkivälineiden tulee olla turvallisuusmääritysten mukaiset. Lapset eivät koskaan ole ilman aikuisten valvontaa ulkoleikkialueella, mikä on ilmoitettu myös kyltillä. Terapiatilanteessa asiakas ei koskaan olekaan yksin, mutta sama säädös koskee terapiaan tulossa olevia asiakkaita ja heidän vanhempiaan.

7.1.3 Maatilan vuodenkierto

Maatilan vuodenkiertoon liittyvät työt vaikuttavat siihen, mitä ja milloin asiakkaiden kanssa voidaan maatilaympäristössä tehdä. Terapiayrityksen maatilan vuodenkiertossa esimerkiksi lampaiden karitsoimisaika on kokonaan rauhoitettu asiakkailta. Vasta sitten, kun karitsat ovat kasvaneet riittävän isoiksi ja vahvoiksi, voidaan asiakkaita ottaa mukaan osallistumaan niiden hoitotoimiin. Myös kerintäaika on sellainen, että tilan isäntäväki hoitaa sen itse.

Lampola tyhjenetään kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Lampolan tyhjennys on iso ja sotkuinen prosessi, jossa pihapiirin läpi liikutaan isoilla työkoneilla, joten lampolan tyhjennysviikolla asiakaskäyntejä maatilan pihapiirissä ja sen rakennuksissa on mahdollisimman vähän. Terapia-asiakkaat ovat tervetulleita taas, kun ympäristö on saatu takaisin siistiksi, lampola on pesty painepesurilla ja aitaukset rakennettu uudelleen. Kesäaikaan lampaita siirretään laidunkierron mukaisesti kahden viikon välein

laitumelta toiselle. Siirrot tehdään useimmiten silloin, kun asiakkaita ei liiku tilalla, jotta ne voidaan tehdä turvallisesti ja rauhallisesti.

7.1.4 Eläinten hyvinvointi ja eläintautien torjunta

Eläinten hyvinvointi huomioidaan maatilaympäristössä toteutettavassa toimintaterapiassa valitsemalla terapiakäyttöön soveltuvat eläimet ja suunnittelemalla jokainen terapiakerta yksilöllisesti. Esimerkiksi pässejä tai maatilán paimenkoiraa ei käytetä toimintaterapiassa, koska nämä eläimet eivät siihen tehtävään sovellu.

Eläinten kanssa toimiessa terapia-asiakkailla on aina yllään kertakäyttöinen suojavaate (takki tai haalari), jalkinesuojat ja käsineet. Käsineinä käytetään pellavakäsineitä, jotta asiakas pystyy silittämään eläimiä, käsittelemään työvälineitä ja tuntoaistimus käsille säilyy. Suojavaatteisiin pukeutuminen suojaa tilan eläimiä tarttuvilta eläintaudeilta, asiakasta zoonooseilta ja asiakkaan vaatteita sotkeentumiselta. Suojavaatteet ja -käsineet parantavat myös elintarvikehygieniaa kananmunia kerätessä. Liikkumisen apuvälineet, kuten pyörätuolin tai rollaattorin renkaat, puhdistetaan eläinsuojista lähtiessä.

Haastateltavan mukaan Evira määrittelee tarkasti säädökset siitä, miten tuotantoeläinrakennuksissa liikutaan. Tuotantoeläinrakennuksia koskevan säädöksen mukaan pitää olla 24 tuntia väliä, ennen kuin tekee vierailun lammastilalta toiselle, etteivät mahdolliset ihmisen mukana kulkevat eläintaudit siirry vierailijoiden mukana. Tilalla kysytään tarkasti ennen lampolaan menoa ovatko asiakkaat käyneet jollakin muulla lammastilalla lähiaikoina. Maatilán omavalvontasuunnitelmaan on kirjattu sellaiset eläintaudit, jotka kulkeutuvat eläinten käsittelyn, rehujen tai ihmisten välityksellä.

7.2 Institutionaalinen ympäristö

7.2.1 Toimintaterapian palveluntuottajaa koskevat lait, luvat ja standardit

Haastateltavan mukaan ajatusprosessi terapiatilojen siirtämisestä oman maatilán pihaan alkoi selvittämisellä, onko sille mitään esteitä. Ensin selvitettiin mitä Kela ja Aluehallintovirasto edellyttävät toimintaterapiaympäristöltä, eli minkälaiset fyysisten sisä- ja ulkotilojen tulee olla ja miten ulkotiloja tulee hoitaa. Seuraavaksi selvitettiin

rakennusluvut: minkälaiset ovat tilan rakennusoikeudet ja miten toimitilat kannattaisi rakentaa. Sitten etsittiin rakennuspiirtäjiä ja laadittiin kustannusarvioita.

Tässä on niin monta isoveljeä, jotka tässä valvoo. Jos mä aattelen tätä yksikköä, että meitä valvoo Maaseutuvirasto peltotukien puolesta, Evira eläinten puolesta, sitten meillä on Avi valvomassa meidän terapiatyötä, koska me ollaan terveydenhuollonyksikkö, Kela on toinen isovelji, joka valvoo miten me tuotetaan tätä terapiaa. Vakuutusyhtiöillä ja terveyskeskuksilla ei oo niin isoja säädöksiä, mutta heillä on hintasäädökset, joiden kanssa kilpaillaan.

Terapiayrityksellä on työntekijöitä, joten kyseessä on terveydenhuollon yksikkö, jolloin toimipisteen on oltava Aluehallintoviraston standardien mukainen.

Aluehallintoviraston ylilääkäri kävi tarkistamassa toimitilat ennen niiden käyttöönottoa.

Terapiatilojen rakentamisessa ja ympäristön muutostöissä huomioitiin Kelan toimitiloille asettamat vaatimukset viimeksi olleen tarjouskilpailun mukaan, johon haettiin muutokset Kelan hakuprosessin mukaisesti. Terapiatuntien hinnoittelussa noudatetaan tällä hetkellä voimassa olevien sopimusten hintoja, joten maatilaympäristön käyttö tai eläinavusteisuus ei lisännyt terapiatuntien hintaa. Meneillään oleva Kelan sopimuskausi on voimassa 2018 asti.

Terapiayrityksen asiakkaat tulevat toimintaterapiaan läheteellä, mikä mahdollistaa terapian toteuttamisen yrityksen tarjoamissa toimitiloissa sekä asiakkaan omassa ympäristössä, jos läheteessä on hyväksytty koti- ja koulukäynnit. Maatila- tai eläinavusteisuutta ei kirjata erikseen kuntoutussuunnitelmaan, vaan terapiayrityksellä on mahdollisuus tarjota omia olemassa olevia toimitilojaan asiakkaan käyttöön.

Se on vaan tämä ympäristö, joka meillä on, niin se me tarjotaan asiakkaalle. Tavallaan se on meidän ratkaisu. Ja jos asiakas haluaa, kaikkihan ei halua lähteä tuonne ulos toimimaan. Osa asiakkaista haluaa edelleen ja varsinkin ne, joilla se liikkuminen on hankalaa, niin valtaosan luona käydään edelleen paljon kouluissa, päiväkodeissa ja kotona. Mutta se mahdollisuus myös tämän ympäristön käyttämiseen on asiakkailla tiedossa. Ja kyllä osa asiakkaista tulee tosi mielellään tänne.

Haastateltavan mukaan viime aikoina muutama lähettävä taho on kirjannut lähetteeseen, että toimintaterapiassa on mahdollisuus hyödyntää myös luontoympäristöä ja

eläinavusteisia toimintoja. Joskus lähetteessä lukee, että lähettävä taho nimenomaan haluaa, että toimintaterapia tapahtuu maatilaympäristössä. Tällöin kyseessä on kuntoutujan motivaation kohentaminen ja ilon löytäminen tekemiseen silloin, kun sitä ei muuten meinaa löytyä.

7.2.2 Green Care -yrittäjän mahdollisuudet investointitukeen

Haastateltavan tekemän selvityksen mukaan Maaseudun kehittämisrahaston kautta voi hakea EU-rahoitusta maaseudulla sijaitsevan yrityksen toimitilojen laajentamiseen ja kehittämiseen, mutta mitään toimenpiteitä ei saa aloittaa ennen kuin rahoituspäätös on saatu. Terapiayrityksen laajennussuunnitelmat osuivat juuri rahoituskausien taitteeseen, jolloin kuluneen maksatuskauden rahoitus oli jo käytetty. Muista syistä johtuen terapiayrityksen ei ollut ajallisesti järkevää odottaa ja siirtää rakennustöiden aloittamista seuraavaan kauteen, joten terapiatilojen ja lampolan muutostyöt toteutettiin yksityisrahoituksella.

Haastateltava selvitti mahdollisuuksia saada tukea lampolan laajentamiseen esteettömäksi myös ProAgrialta, mutta ProAgrian säädösten mukaan investointitukea myönnetään vain päätoimisille maatalousyrittäjille. Myös maatilaneläinyksikömäärä oli ProAgrian myöntämään investointitukeen liian pieni.

7.3 Sosiaalinen ympäristö

7.3.1 Maatilaympäristössä toteutettava toimintaterapia ja sen hyödyt asiakkaalle

Maatilaympäristöstä ja myös tästä sisäympäristöstä, niin me ollaan huomattu, että siitä hyötyy kaikki. Jos vertaa sellaiseen meluisaan kaupunkiympäristöön, niihin ärsykkeisiin mitä tulee sieltä ulkopuolelta sinne sisäympäristöön, niin ne on täällä ihan eri kuin siellä kerrostalossa, josta kuuluu naapureitten ääniä seinän takaa ja ovikellon ja auton ääniä. Niin, täällä ne äänet on huomattavasti rauhallisempia. Semmoset ylivilkkaat lapset, joilla on ollut vaikea keskittyä esimerkiksi ihan siellä kouluympäristössä tai siellä meidänkin terapiatilassa, niin ne on tässä tilassa olleet huomattavasti rauhallisempia. Se on ihan ehdottomasti ollut sellainen hyöty, mitä me on koettu ihan kaikkien asiakasryhmien kohdalla.

Maatilaympäristössä eläinten kanssa toteutettavassa toimintaterapiassa tehdään päivittäin toistuvia eläintenhoitotehtäviä. Esimerkiksi eläinten ruokkiminen voi sisältää nostamista, kantamista, punnitsemista, laskemista ja eläinten toiminnan seuraamista. Tämän kaltaisissa tehtävissä palkkio tulee siitä, kun terapia-asiakas näkee, miten eläimet hiljenevät ja rauhoittuvat syömään ja tulevat rapsuteltavaksi. Terapia-asiakas saa nähdä konkreettisesti työnsä tuloksen, mikä voi olla monelle motivoivampaa, kuin toimintaterapiassa usein käytetty laskujen laskeminen, pelien pelaaminen tai kädentaitojen harjoittaminen. Maatilan arjessa toistuvat työtehtävät, kuten eläinten ruokinta, ovat hyviä terapiatehtäviä. Asiakkaat oppivat ne helposti, koska niitä voi tehdä useita kertoja ja omatoimisuuden kehittyminen on selkeästi nähtävissä.

Meillä käy tuolla lampolassa pienempiäkin lapsia ja se on heille semmonen kokemus ja ihmetys se eläin, sekä myöskin isommille. Ihmiset muistelee sitä pitkän ajan kuluttuakin vielä mitä on tehnyt täällä. Tästä jää tavallaan voimakkaampia muistoja kuin neljän seinän sisällä. Vaikka me asutaan tässä maalaiskunnissa, niin ei nuoretkaan pääse, hyvin harvoin ne enää nykyään pääsee siihen maatilaympäristöön toimimaan.

Toimintaterapiassa tehtävä toiminta valitaan aina asiakkaan kiinnostuksen ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintaa valittaessa huomioidaan turvallisuuden lisäksi asiakkaan toimintakyky ja tavoitteet: ovatko asiakkaan haasteet hieno- tai karkeamotorisia, onko hänellä vaikeuksia vuorovaikutuksessa, toiminnanohjauksessa tai yleisesti kyvyssä ottaa vastaan ohjeita. Toimintaterapiassa tehtävää toimintaa porrastetaan siten, että sen tekeminen harjoittaa haluttuja asioita.

Eläintenhoidon lisäksi maatilaympäristössä voidaan keväällä ja kesällä hoitaa puutarhaa kasvihuoneissa, mikä mahdollistaa luonnon kasvun näkemisen. Lähiympäristöstä kerättyjä luonnonmateriaaleja voidaan käyttää kädentaidon tehtävissä. Huovuttamisen yhteydessä lapsi oppii, mikä on lampaan tehtävä maataloudessa.

Toimintaterapian yhteydessä voidaan keskustella myös siitä, että tilalla olevat lamfaat kasvatetaan lihaksi, mikä on osa luonnon kiertokulkua.

Toimintaterapiayrityksen maatilaympäristössä toteutetaan myös Kelan toimintaterapia- ja monimuotoryhmiä. Jokaista ryhmää varten tehdään tarkka suunnitelma

ryhmän tavoitteesta ja tarkoituksesta. Esimerkiksi viime keväänä maatilalla järjestettiin toimintaterapiaryhmä 12–15 v. pojille. Ryhmän jäsenille kerrottiin mahdollisuuksista, jotka toimintaterapeutit olivat miettineet harjoiteltavana olevien taitojen mukaan. Pojat saivat valita ryhmäkerroille yhteisiä harraste- ja vapaa-ajan toimintoja, esimerkiksi kalastamista, lähiluonnossa retkeilyä, eläintenhoitoa, ulkopelejä tai sisätoimintoja.

7.3.2 Green Care -yrittäjän oma hyvinvointi ja jaksaminen

Haastateltavan mukaan toimitilojen siirtäminen oman kodin pihapiiriin on ollut iso ja osittain raskaskin prosessi. Positiivista muutoksessa on yrittäjän autolla ajamiseen kuluvan ajan väheneminen. Myös perhe on sopeutunut tilanteeseen hyvin, ja yrityksen toimitilojen siirtäminen oman maatilán yhteyteen on antanut mahdollisuuden rakentaa omaa kotiympäristöä paremmaksi.

Toimitilojen siirtämistä edellyttävä selvitystyö, rahoituksen ja lupien hakeminen sekä rakentaminen ovat vieneet paljon voimavaroja. Terapiatilojen muutostyöt rahoitettiin omalla yksityisrahoituksella, mikä lisää henkistä painetta.

Ja tavallaan ollaan satsattu siihen omaan työhön niitä omia, sitä omaa pääomaa kiinnitetty siihen. Eli pitää olla työkykyinen, että pystyy maksamaan ne laskut pois. Se on ollut tosi raskas prosessi. Meikin ollaan pariskunta, joka on kaupungista muuttanut maalle ja ollaan opeteltu harrasteena sitä maatalousympäristön hoitamista ja niitä viljelyn perusteita ja asioita, niin se ei ole meidän ammatti, vaan se on harrastus, niin me on panostettu meidän vapaa-aikaa siihen ihan hirvittävästi.

Pienellä maatalousyksiköllä ei ole oikeutta maatalouslomitukseen, joten avun saaminen fyysisiin maatilán töihin ei ole mahdollista. Terapiatilojen ja pihapiirin muutostyöt ovat vaatineet paljon yrittäjän omaa työtä, vaikka muutostöissä oli mukana rakennusfirma sekä putki- ja sähkömiehet. Yhtäaikainen kuntoutus- ja maatilayrityksen pyörittäminen on raskasta ja aikaa vievää.

Jos mä jälkikäteen ajattelisin, niin tää on ollut tosi raskas kahden vuoden prosessi ja se on edelleen kesken. Just se, että mistä se rahoitus löytyy ja jos on mahdollisuuksia saada apua yritykselle, sitä tukea muuten, niin sitä kannattaa hakea.

Ongelmallisena Green Care -yritystoiminnassa haastateltava kokee sen, miten siitä tehdään sellainen palvelu, jota ostava taho arvostaa. Nyt joka paikassa on tavoitteena, että pitäisi tuottaa halvalla, eikä kuntoutuspalveluiden hintoja todennäköisesti tulla enää nostamaan. Haastateltavan mukaan siinä on yksi kehittämiskohde, että miten maatilaympäristön tarjoamisesta asiakkaalle saadaan sellainen palvelu, että ostava taho sitä arvostaa ja on siitä valmis maksamaan. Esimerkiksi pihapiirin siistinä ja kunnossa pitäminen on terapiatoiminnan kannalta välttämätöntä, mutta se on ns. näkymätöntä työtä, jolle ei voi asettaa hintaa.

Tulevaisuuden suunnitelmissa haastateltavalla on tasapainon löytäminen maatalouden työmäärän kanssa ja fysioterapian tarjonnan lisääminen.

8 Yhteenveto

Maatilaympäristössä toteutettavaa toimintaterapiaa suunniteltaessa huomioon otettavia asioita on paljon. Toimintateriapalvelujen tarjoaminen on luvanvaraista, ja sitä valvotaan Aluehallintoviraston toimesta. Mikäli toimintateriapalvelujen tuottaja kuuluu Kelan palveluntuottajarekisteriin, koskee yrityksen toimintaa Kelan avoterapiastandardi. Maatilaympäristössä toimittaessa on otettava huomioon Maa-seutuviraston ja Eviran asettamat säädökset tuotantosuuntaisesti. Toimitilojen kunnostus- ja muutostöissä on lisäksi huomioitava esteettömyys, turvallisuus ja rakennusluvut.

Esteettömyyden kannalta huomioitavia asioita ovat mm. oviaukkojen leveys, pyörätuoliluiskien kaltevuus ja riittävän suuri kääntymissäde, tukikaitteet, wc-tilat sekä ulkoportaiden ja -alueiden hoitaminen. Myös eläinsuojat kannattaa suunnitella esteettömiksi ja turvallisiksi. Opinnäytetyöhön haastatellun toimintaterapeutin mukaan lampola on suunniteltu siten, että sinne pääsee sisälle pyörätuolilla: rakennuksessa ei ole kynnyksiä ja liukuovista pääsee helposti sisälle.

Turvallisuuden huomioiminen terapiatyössä ja -ympäristössä on tärkeää. Palveluntuottajan tulee huolehtia pelastussuunnitelman laatimisesta. Sekä rakennussäädökset että Kelan avoterapiastandardi edellyttävät paloturvallisuuden

huomioimista kaikissa kuntoutuskäytössä olevissa rakennuksissa. Pelastustiet tulee olla selvillä ja kunnolla merkitty. Hätäulostietä on päästävä poistumaan myös pyörätuolilla. Tiettyä pinta-alaa kohti tulee olla palohälyttimet ja sammutuspeitto.

Turvallisuus huomioidaan myös terapiaryhmissä. Terapiaryhmien koko ja ohjaajien määrä määräytyy Kelan avoterapiastandardin mukaan. Ennen ryhmäläisten tuloa terapeuttien kesken käydään läpi ryhmään tulevien lasten taidot ja toimintarajoitteet, tapa toimia ja käyttäytyä sekä nimetään selkeästi terapeuttien kesken tietyistä lapsista vastaavat henkilöt. Toimintaympäristö valitaan sen mukaan, että siellä on turvallista toimia.

Turvallisuuden huomioiminen myös eläinten kanssa toimiessa on tärkeää. Eläin voi olla arvaamaton, joten toimintaterapeutin on tunnettava eläimet ja osattava ennakoita tilanteita. Terapia-asiakkailta on aina yllään kertakäyttöinen suojavaate, jalkinesuojat ja käsineet lampaiden ja kanojen kanssa toimiessa. Käsineinä käytetään pellavakäsineitä, jotta käsien tuntoaistimus säilyy. Suojavaatteisiin pukeutuminen suojaa tilan eläimiä tarttuvilta eläintaudeilta, asiakasta zoonooseilta ja asiakkaan vaatteita sotkeentumiselta. Liikkumisen apuvälineet, kuten pyörätuolin tai rollaattorin renkaat, puhdistetaan eläinsuojasta lähtiessä.

Maatilan vuodenkiertoon liittyvät työt vaikuttavat siihen, mitä ja milloin asiakkaiden kanssa voidaan maatilaympäristössä tehdä. Esimerkiksi lampaiden karitsoiminen, keiritseminen, laidunlohkolta toiselle siirtäminen ja lampolan tyhjennys ovat sellaisia työvaiheita, joihin terapia-asiakkaat eivät osallistu.

Maatila- tai eläinavusteisuutta ei kirjata erikseen kuntoutussuunnitelmaan, vaan terapiaryityksellä on mahdollisuus tarjota omia, olemassa olevia toimitilojaan asiakkaan käyttöön. Haastateltavan mukaan muutama terapia-asiakkaita yritykselle lähettävä taho on huomannut maatilaympäristön hyödyt ja nimenomaan toivoo joidenkin asiakkaiden läheteissä, että osa toimintaterapiakerroista toteutettaisiin luonto- ja eläinavusteisesti. Maatilaympäristön käyttö tai eläinavusteisuus ei lisännyt terapiatunnin hintaa, vaan hinnoittelu on tällä hetkellä voimassa olevien sopimusten mukainen.

Toimitilojen siirtämistä tai laajentamista suunnitteleva voi hakea investointitukea Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Maaseudun kehittämisrahastosta tai

ProAgrialta. Investointituen saantiin vaikuttaa mm. meneillään oleva maksatuskausi, maatilayrityksen koko ja alueelliset tekijät.

Toimitilojen siirtämistä maatilaympäristöön edellyttävä selvitystyö, rahoituksen ja lupien hakeminen sekä rakentaminen vievät paljon aikaa ja voimavaroja. Yhtäaikainen kuntoutus- ja maatilayrityksen pyörittäminen on raskasta ja aikaa vievää. Haastateltavan mukaan yksi kehittämiskohde on siinä, miten maatilaympäristön tarjoamisesta terapia-asiakkaalle saadaan sellainen palvelu, että ostava taho sitä arvostaa ja on siitä valmis maksamaan.

Haastateltavan mukaan maatilaympäristössä sijaitsevista toimitiloista hyötyvät kaikki terapia-asiakkaat. Maatilaympäristössä terapiatiloihin ulkoa kuuluvia ääniä on vähemmän, mistä johtuen terapiatila on rauhallisempi ja siellä on helpompi keskittyä. Maatilaympäristössä toteuttavassa toimintaterapiassa toiminta valitaan aina asiakkaan kiinnostuksen ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintaa valittaessa huomioidaan turvallisuuden lisäksi asiakkaan toimintakyky ja tavoitteet. Toimintaa porrastetaan siten, että sen tekeminen harjoittaa haluttuja asioita.

Maatilan eläinten kanssa toteutettavassa toimintaterapiassa tehdään päivittäin toistuvia eläintenhoitotehtäviä, joissa palkio tulee siitä, kun terapia-asiakas näkee, miten eläimet rauhoittuvat syömään ja tulevat rapsuteltavaksi. Maatilan arjessa toistuvat työtehtävät ovat hyviä terapiatehtäviä, sillä ne sisältävät mm. laskemista, punnitsemista, nostamista ja kantamista. Muita maatilaympäristön toimintaterapialle tarjoamia mahdollisuuksia ovat puutarhanhoito, luonnonmateriaalien kerääminen käsityömateriaaliksi ja huovuttaminen. Toimintaterapiayrityksen maatilaympäristössä toteutetaan myös toimintaterapia- ja monimuotoryhmiä, joissa voidaan esimerkiksi kalastaa, retkeillä lähiluonnossa, hoitaa eläimiä tai pelata ulkopelejä osallistujien tavoitteet ja toimintakyky huomioiden.

9 Pohdinta

Maatilaympäristössä toteutettavaa toimintaterapiaa suunniteltaessa huomioon otettavia asioita vaikuttaa olevan paljon. Suurin osa selvitettävistä seikoista on sellaisia, jotka koskevat toimintaterapiayrityksen perustamista ja toimintaa joka tapauksessa, sijaitsipa yritys sitten missä tahansa. Tällaisia säädöksiä ovat muun muassa Aluehallintoviraston ja Kelan asettamat edellytykset yrityksen toiminnalle. Myös maatilatoimintaa ohjaavat Maaseutuviraston, Eviran ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettamat säädökset ovat sellaisia, että ne liittyvät maatalan toimintaan, toteutettiinpa siellä toimintaterapiaa tai ei. Green Care -yritystoiminnan käynnistämisen haaste syntyy siitä, että aloittavan yrittäjän tulee osata yhdistää toimintaterapiapalveluja koskevat säädökset, lait ja asetukset maatalan toimintaa sääteleviin pykäliin. Opinnäytetyötä tehdessä syntyi vaikutelma, että aloittavan Green Care -yrittäjän pitää etsiä tietoa useista eri lähteistä ja virastoista. Toimintaterapeutin on lisäksi suunniteltava terapiatilat ja siellä toteutettava toiminta sellaiseksi, että se sopii terapiayrityksen asiakkaille.

Opinnäytetyöhön haastateltu toimintaterapeutti-maatalousyrittäjä oli erinomainen tiedonantaja, sillä hän oli miettinyt maatilaympäristössä toteuttavan toimintaterapian edellytykset erittäin perusteellisesti. Haastatteluaineistosta esiin nousseet teemat vastasivat hyvin teemahaastattelun runkoa ja ennakkokäsitystäni aiheesta. Haastateltava toi toiminnan aloittaneen Green Care -yrittäjän näkemyksen ja kokemuksen asioista esille. Haastatteluaineiston jakaminen CMOP-E-mallin mukaisesti fyysiseen, institutionaaliseen ja sosiaaliseen ympäristöön ei ollut kovin yksiselitteistä. Myös haastatteluaineiston jako alaluokkiin vaati paljon pohdintaa, sillä esimerkiksi esteettömyydessä ja turvallisuudessa huomioitavat seikat liittyvät toisiinsa.

Opinnäytetyöhön haastateltu toimintaterapeutti toteuttaa toimintaterapiaa lampolassa, mutta samat seikat esteettömyyden, turvallisuuden ja eläintautien torjunnan suhteen koskevat myös muita tuotantosuuntia. Isompien eläinten kanssa toimiessa turvallisuusnäkökulma nousee vieläkin olennaisemmaksi. Maatalan vuodenkierto asettaa rajoitteita toimintaterapiapalvelujen tarjoamiselle maatilaympäristössä. Maatalan vuodenkiertoon liittyvät työt ovat tuotantosuuntakohtaisia, joten toimintaterapeutin on suunniteltava tarkoin, milloin ja miten maatilaympäristöä voi

hyödyntää. Myös vuodenajat ja sää vaikuttavat maatilaympäristössä toteutettavaan toimintaterapiaan.

Kaikki Green Care -yrittäjätoiminnan käynnistämistä edellyttävä selvitystyö, ympäristön rakentaminen ja ylläpitäminen ovat yrittäjän omaa työtä, jolle ei ainakaan toistaiseksi voi asettaa lisähintaa. Työmäärä vaikuttaa suurelta, joten olisi kohtuullista, että eläin-, maatala- ja luontoavusteisesta toimintaterapiasta voisi laskuttaa korkeamman terapiatunnin hinnan.

Haastateltavan kokemukset maatilaympäristössä toteutettavasta toimintaterapiasta olivat myönteisiä. Samansuuntaisia tuloksia on nähtävissä myös kappaleessa 4. esitellyissä aikaisemmissa tutkimuksissa, joiden mukaan psykiatriset potilaat voivat hyötyä maatalaeläinten kanssa tehtävistä interventioista. Haastateltavan kokemukset pohjautuvat lasten ja nuorten kanssa toteutettuun toimintaterapiaan, kun aiemmissa tutkimuksissa osallistujat ovat psyykkisesti sairastuneita aikuisia. Tutkimustietoa ja näyttöä maatilaympäristön ja -eläinten hyödystä toimintaterapiainventioissa tarvitaan lisää.

Haastattelussa nousi esiin myös kuntoutus- ja maaseutuyrityksen yhtäaikaisen johtamisen raskaus. Maatilaympäristön kunnostus ja ylläpito, eläintenhoito ja viljeleminen vievät paljon aikaa ja voimavaroja tuottamatta juuri mitään. Eläintenhoitotyöt ovat fyysisesti raskaita ja hyvin sitovia, eikä pienen maatalousyrittäjän ole mahdollista saada esimerkiksi maatalouslomitusta. Green Care -toimintaideologia kannustaa verkostoitumaan muiden alan toimijoiden kanssa, mikä osaltaan voisi vastata haastateltavan kuvaaman työmäärän kohtuullistamiseen. Jos toimintaterapeutti vuokraa maatilaympäristöä terapiakäyttöön maatalan omistamisen sijaan, hänelle jää huomattavasti enemmän resursseja kuntoutustyön tekemiseen. Maatilaympäristön ja sen eläinten vuokraamisessa tulee vastaan uusia pohdittavia seikkoja, kuten tuntee toimintaterapeutti tällöin eläimet riittävän hyvin osatakseen lukea niiden käyttäytymistä tai minkälainen yhteistyösopimus maatalan kanssa kannattaa tehdä. Joka tapauksessa verkostoituminen ja yhteistyön lisääminen Green Care -toimialan kehittämiseksi on tärkeää, mikä nousi esiin myös Green Care Finland ry:n puheenjohtaja Tuomo Salovuoren puheenvuorossa valtakunnallisilla Green Care -päivillä syksyllä 2015.

Koen opinnäytetyön aihevalinnan onnistuneen erittäin hyvin, sillä aihe jaksoi kiinnostaa ja motivoida minua alusta loppuun. Opinnäytetyöprosessin aikana ennakkoajatukseksi siitä, että maatilaympäristössä toteutettavasta toimintaterapiasta on saatavilla kovin niukasti tutkimus- tai muutakaan tietoa, osoittautui paikkansa pitäväksi. Toivon opinnäytetyöstä olevan hyötyä muille, jotka suunnittelevat toimintateriapalvelujen tarjoamista maatilaympäristössä.

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessäni minun oli oltava koko ajan tietoinen omasta roolistani tutkijana. Tämä edellyttää hyvän tieteellisen käytännön tunnustamien toimintatapojen, eli rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden noudattamista tutkimustyössä, tulosten käsittelemisessä ja esittämisessä, sekä tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013). Opinnäytetyötä tehdessäni noudatin huolellisuutta tutkimusaineiston kokoamisessa ja säilyttämisessä. Sekä nauhoitettu että tekstimuotoinen tutkimusaineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

Teemahaastattelua tehdessäni pyrin objektiivisuuteen. Aiemmasta työ- ja koulutuskokemuksesta johtuen minulla oli melko vahva ennakkokäsitys siitä, mitä odotin saavani haastattelussa selville. Pyrin jättämään omat ennakkokäsitykseni pois haastattelutilanteesta, enkä ottanut haastattelun aikana kantaa haastateltavan esiin nostamiin asioihin. Teemahaastattelukysymykset (liite 1.) olivat avoimia ja haastattelua tehdessäni pyrin varmistamaan, että en vahingossa johdattele haastateltavaa.

Haastateltavan anonyymina pitäminen opinnäytetyötä kirjoittaessa osoittautui haastavaksi, sillä toimintaterapiaa maatilaympäristössä toteuttavia toimintaterapeutteja on Suomessa vain muutama. Aihealueeseen perehtyneet pystyvät luultavasti tunnistamaan haastateltavan henkilöllisyyden opinnäytetyötä lukiessaan, vaikka haastateltavaa koskevat tunnistetiedot on pyritty jättämään mahdollisimman suppeaksi. Haastateltava on lukenut ja kommentoinut opinnäytetyön ennen sen julkaisemista.

9.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset

Toivon tästä opinnäytetyöstä olevan hyötyä muille, jotka suunnittelevat toimintaterapian, tai muun kuntoutuspalvelun, toteuttamista omalla tai yhteistyömaatilalla. Kuten opinnäytetyöstä voi lukea, on huomioitavia asioita paljon. Toivon jokaisen Green Care -yritystoimintaa suunnittelevan suhtautuvan esiin nostettuihin asioihin sopivalla vakavuudella, sillä alan edelläkävijänä jokainen on omalla toiminnallaan esimerkkinä muille. Tervettä maalaisjärkeä ei kuitenkaan tarvitse unohtaa.

Opinnäytetyötä tehdessäni mielessäni heräsi useita kysymyksiä ja mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi tutkia mitä kaikkea toimintaterapeutin ja maatalousyrittäjän välisessä sopimuksessa on hyvä huomioida, kun toimintaterapeutti vuokraa maatilan tiloja ja eläimiä kuntoutuskäyttöön. Myös asiakkaan kokemusten kerääminen maatilaympäristössä toteuttavasta toimintaterapiasta olisi mielenkiintoinen tutkimuskohde, samoin esteettömyyskartoitus-työkalujen soveltuminen maatilaympäristön kartoittamiseen. Puhumattakaan siitä, minkälainen näkemys kuntoutuksen maksajatahoilla on maatilaympäristössä toteuttavan toimintaterapian tulevaisuudesta.

Toimeksiantajalta saadun palautteen mukaan opinnäytetyö vastaa hyvin hankkeen tarpeeseen saada tietoa erilaisista Green Care -toimintaympäristöistä. Opinnäytetyötä tullaan käyttämään Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle-hankkeessa case-esimerkkinä.

Lähteet

- Berget, B., Ekeberg, Ø. & Braastad, B. 2008a. Animal-assisted therapy with farm animals for persons with psychiatric disorders: effects on self-efficacy, coping ability and quality of life, a randomized controlled trial. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health* 2008. 4:9.
- Berget, B., Ekeberg, Ø. & Braastad, B. 2008b. Attitudes to animal-assisted therapy with farm animals among health staff and farmers. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 2008, 15.
- Berget, B., Skaursaune, I., Ekeberg, Ø. & Braastad, B. 2007. Humans with Mental Disorders Working with Farm Animals: A Behavioral Study. *Occupational Therapy in Mental Health*. Vol 23(2).
- Collin- Kajaala, J. 2013. Alpakat ja laamat toimintaterapiassa. Teoksessa *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Toim. K. Ikäheimo. Helsinki: Solution Models House.
- de Bruin, S., Oosting, S., Tobi, H., Enders-Legers, M., Zijpp, A. & Schols, J. 2011. Comparing day care at green care farms and at regular day care facilities with regard to their effects on functional performance of community-dwelling older people with dementia. *Dementia*. 11(4) 503–519.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. *Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja* 176.
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. *Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja* 202.
- Kelan avoterapiastandardi. 2015. Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat. *Kansaneläkelaitos. Terveysosasto. Kuntoutusryhmä. Päivitetty 31.12.2015. Viitattu 14.4.2016.*
[Http://www.kela.fi/documents/10180/2628605/Avoterapiastandardi+voimassa+2016+alkaen+fi.pdf/0b4711cf-f712-4922-a047-de36950a77d5](http://www.kela.fi/documents/10180/2628605/Avoterapiastandardi+voimassa+2016+alkaen+fi.pdf/0b4711cf-f712-4922-a047-de36950a77d5).
- Korhonen, A., Liski-Markkanen, S., Nikander, K. & Roos, I. 2012. Green Care – Vihreä Hoiva maaseudulla. Kyselyiden ja haastatteluiden yhteenvetoraportti. *Työtehoseuran julkaisuja* 408. Viitattu 3.4.2016.
[Http://www.tts.fi/images/stories/tts_julkaisut/tj413.pdf](http://www.tts.fi/images/stories/tts_julkaisut/tj413.pdf).
- Korhonen, A., Liski-Markkanen, S. & Roos, I. 2011. Green Care toimintamallit. *Työtehoseuran julkaisuja* 410. Viitattu 3.4.2016.
[Http://www.tts.fi/images/stories/tts_julkaisut/tj410.pdf](http://www.tts.fi/images/stories/tts_julkaisut/tj410.pdf).
- Maatilojen rakenne. 2012. Tietoa tilastoista. *Luonnonvarakeskus*. Viitattu 14.2.2016.
[Http://stat.luke.fi/laatuseloste-maatilojen-rakenne_fi](http://stat.luke.fi/laatuseloste-maatilojen-rakenne_fi).
- Mahdollisuuksien maaseutu. 2014. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2014-2020. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmä. 9/2014.* Viitattu 28.4.2016.
[Http://www.tem.fi/files/38887/TEMjul_9_2014_web_25022014.pdf](http://www.tem.fi/files/38887/TEMjul_9_2014_web_25022014.pdf).

- Notkola, V., Pitkänen, S., Tuusa, M., Ala-Kauhaluoma, M., Harkko, J., Korkeamäki, J., Lehikoinen, T., Lehtoranta, P., Puumalainen, J. 2013. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013. Viitattu 8.4.2016.
https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2013.pdf.
- Pedersen, I., Ihlaebaek, C. & Kirkevold, M. 2012. Important elements in farm animal-assisted interventions for persons with clinical depression: a qualitative interview study. *Disability & Rehabilitation* 2012, 34(18): 1526-1534.
- Pedersen, I., Nordaunet, T., Martinsen, E., Berget, B. & Braastad, B. 2011. Farm Animal-Assisted Intervention: Relationship between Work and Contact with Farm Animals and Change in Depression, Anxiety, Self-Efficacy Among Persons with Clinical Depression. *Mental Health Nursing* 2011, 32: 493-500.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Litterointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.4.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html.
- Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. Tampere: Mediapinta.
- Salovuori, T. 2015. Green Care Finland ry:n puheenjohtajan puheenvuoro valtakunnallisilla Green Care -päivillä 17. – 18.9.2015. Ypjäjä.
- Saukko, E. & Warsell, M. 2011. "Tos tulee enemmän sitä elämisen makuu." Maatila toimintaterapian ympäristönä. Opinnäytetyö. Metropolia-ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma. Viitattu 29.12.2015.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/38173>.
- Soini, K. & Vehmasto, E. 2014. Kohti Suomalaista Green care -toimintatapaa. Teoksessa Green Care- toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Toim. E. Vehmasto. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus.
- Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. 2016. Sähköpostiviesti 10.5.2016. Vastaus opinnäytetyön tekijän kysymykseen toimintaterapeuttien lukumäärästä Suomessa.
- Townsend, E. & Polatajko, H. 2007. Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice through Occupation. Ottawa: CAOT Publications ACE.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 24.2.2016. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>.
- Vattinen, L. 2014. Maatila-ympäristöstä vihreää voimaa ja virkistystä. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Viitattu 29.12.2015. <https://www.theseus.fi/handle/10024/86490>.
- Yli-Viikari, A. & Haapasaari, M. 2013. Eläinavusteinen työskentely ja Green Care. Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Toim. K. Ikäheimo. Helsinki: Solution Models House.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun runko

Yrityksen perustiedot

Kuka, mitä, missä

Milloin yritys on perustettu

Mistä asiakkaat tulevat

Yritystoiminnan aloittaminen maatilalla

Miksi siirsit toimintaterapiapalvelut maatilalle

Mistä hankit tietoa, mitä piti huomioida

Fyysinen ympäristö

Tilan sijainti

Minkälaisia muutoksia teitte tiloihin

Turvallisuus, miten huomioitte turvallisuuden

Esteettömyys, miten kartoititte esteettömyyden

Miten tilat ovat käytännössä toimineet

Mitä tekisit nyt toisin – vinkkejä

Institutionaalinen ympäristö

Minkälaiset säädökset koskevat maatilalla toteutettavaa toimintaterapiaa

Tehtiinkö tiloihin tarkastus, minkälainen

Investointeihin saatava rahoitus

Asiakkaita lähettävän tahon edellytykset toimintaterapiaympäristölle

Lisääkö maatila- tai eläinavusteisuus terapiatunnin hintaa

Sosiaalinen ympäristö

Miten hyödynnätte maatilaympäristöä toimintaterapiassa, entä eläimiä

Mitkä ovat maatilaympäristöstä saatavat hyödyt